

tere njegove snovi so največ vredne. Počem se ravna vrednost hlevskega gnoja. Razlika med dobrim in slabim hlevskim gnojem. Kako je izboljšati in povečati pridelek hlevskega gnoja. Kaj zahtevamo od dobrega gnojilca. Kako je ravnati z gnojem na gnojišču. Kako je napravljati gnojilne jame. Kako je rabiti gnojico. Zakaj je kompost tako važno grojilo in kako ga je napravljati in rabiti. Vrednost pepela in apna za gnojenje. Velika važnost umetnih gnojil. Kako je rabiti umetna gnojila, da nam koristijo. Razdelitev umetnih gnojil. Tomasova žlindra in superfosfat. Kaljeva sol in kajnit. Čilski soliter, amonijev sulfat in apneni dušik. Nakup umetnih gnojil.

Važnost dobrega semena. Lastnosti dobrega semena. Odbiranje in čiščenje semena. Pridelovanje in izboljšanje domačega semena. Varstvo pred plevelom. Odvracanje in zatiranje deteljne predehnice.

Pridelovanje pšenice (važnost pšenice, lastnosti pšenice, domače in tuje vrste pšenice, obdelovanje in gnojenje za pšeno, setev pšenice, namakanje semena, oskrbovanje pšenice, žetev in pridelek pšenice).

Pridelovanje turščice. Pridelovanje fižola. Pridelovanje krompirja. Pridelovanje domače detelje. (Nadrobni pouk kakor pri pšenici.) Obdelovanje in gnojenje travnikov in pašnikov.

II. letnik.

b) Kmetijsko živalstvo.

Kako so živali ustvarjene. Glavni deli živalskega telesa. Prebavila: gobec, želodec, čreva. Dihala: pljuča, koža. Krvna obtočila: kri, srce. Izločila: obisti, spolovila. Gibala: kosti, mišice, kite. Čutila.

Način živalske hranitve v prvi dobi življenja in pozneje. Sprejemanje in prebavljanje krme. Sestava rastlinskih krmil. Najvažnejše redilne snovi: beljakovine, toščice, škrob, sladkor, vlaknina in sestavine pepela (fosforovo kislino, apno, sol in železo). Sestava živalskega telesa. Voda in suha snov. Dušikove snovi: beljakovine, klejevine, rogovine. Brezdušikove snovi: toščice. Pepel: fosforovo kislino, apno.

Zivinoreja. Zakaj redimo govejo živino in kako je povečati njene dohodke? Značilne lastnosti goveje živine. Domača in tuja goveja plemena. Zakaj je odbirati za pleme živali, ki so ugodno razvite in dobre za užitek? Korist dobrega krmiljenja glede na razvoj života in na užitek (mlečnost, pitavnost, delazmožnost). Važnost močnih krmil za zboljšanje reje in dohodka. Red in točnost pri pokladanju krme. Pokladanje soli. Napajanje živine. Važnost pašne za mlado in odraslo goved. Kaj zahtevamo od zdravih hlevov? Snaženje živine in nastiljanje. Prijazno ravnanje z živino. Odvracanje bolezni pri živini. Hitro napenjanje goveje živine. Nevarnost kužnih bolezni. Rdečica pri prašičih in varstveno cepljenje.

c) Sadjarstvo.

Važnost sadjarstva. Razna sadna plemena in njih gospodarska važnost. Najvažnejše vrste jablan za naše kraje. Saditev drevja. Kje dobimo mlado drevje in kako ga pravilno sadimo. Kako negujemo mlade nasade. Kako oskrbujemo starejše drevje. Gnojenje sadnega drevja. Kako preceppljamo sadno drevje? Varstvo sadnega drevja. Sadna uporaba.

5. Kmetijsko gospodarstvo in združništvo.

I. letnik.

Kako je gospodarsko premoženje sestavljeno? Zemljišča in gospodarska poslopja. Živina in orodje. Pridelki in denar.

šite pa tudi dogodke, ki so krog Vas, urednik bo v njih vedno našel kaj zanimivega za javnost, za nas druge.

Cudili se bode, kako bo z vsakim stavkom, z vsako napisano besedo rastla Vaša notranja sila. Misel in Volja. Ničče vam ne bo mogel nadomestiti zadoščenja in zadovoljstva, ki ga bode imeli, ko vam bo prinesel list Vaše misli zopet nazaj natisnjene v samotno selo ali „zapuščen gnezdo“. Smehljali se bode pomilovalnim ali ogorčenim nasvetom strnih značajev in kmalu bo oživelo z novo srlo življenje v vašem kulturnem društvu. Sokolu, politični organizaciji in še več bodo iskali Vaše pomoči, naveta in sodelovanja povsod, tudi v gospodarskih podjetjih.

Ljudstvo, ki Vas je doslej mehkega, omahujočega in neodločnega morda sumničilo in natočevalo, vam bo kmalu položilo vse svoje zaupanje v naročje in Vi bode te rastli v njem, ono v Vas.

In potem se boste čudili, kajti tedaj v Vas ne bo več sledu ne o hlapcih in ne o Jermanu, ampak boste šli kljubovaje vsem zaprekam za močnim nepopogljivim kovačem Kalandrom.

Vzdrževanje in zavarovanje gospodarskega poslopja. Zavarovanje živine. Važnost dobrih gospodarskih strojev. Skrbno spravljanje in varčno ravnanje z domačimi pridelki. Kako je gospodariti z denarjem.

Knjigovodstvo. Popis premoženja. Blagajnična knjiga. Dolžna knjiga (zapisnik dolžnikov in upnikov). Popis orodja.

Korist kmetijskega združništva. Razne vrste gospodarskih združenj. Uredba in poslovanje združnih posojilnic. Uredba splošno kmetijskih združenj (nakupnih in prodajnih združenj). Mlekarske zadruge. Živinorejske zadruge.

6. Državljanstvo in kmetijska zakonodaja.

II. letnik.

Vas, politična, farna in šolska občina. Občinski odbor, župan, svetovalci. Delokrog občinskega odbora. Volitev občinskega odbora, župana in svetovalca. Občinske doklade, Občinsko premoženje. Občinski dohodki in stroški. Okrajno glavarstvo. Deželna vlada. Ministrstvo. Uprava države. Dolžnost in pravice državljanov. Kmetijski zakonj o varstvu poljščine in sadnega drevja. Zakon o varstvu koristnih ptic. Zakon za zboljšanje živinoreje. Služnostne pravice. Dolžnost prijave kuže sunljivih živali.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 25. sept. 1920 z zelo obširnim dnevnim redom.

I. Sprejme se načrt novih društvenih pravil, ki se predloži v potrdjenje.

II. Stanarina in ogrev z ozirom na nove dekrete: V rokah imamo nove dekrete, spisane na podlagi zakona o narodnih šolah. V njih stoji pravilno, koliko znaša temeljna plača in povšiče, ni pa v njih omenjen celokupen § 33, ki pravi, da imajo učitelji in učiteljice pravico do brezplačnega stanovanja in kurjave, ali do povračila v denarju za to. Ne glede na to, da so nas pri plači prikrajšali za 3 mesece, t. j. računati bi morali nove prejemke od 1. sept. namesto od 1. dec., so nam sedaj poslali dekrete, v katerih nista stanarina in ogrev nič omenjena, dasi dobivajo vse to tovariši iz Hrvaške in Srbije ter je zakon o narodnih šolah namenjen izjednačenju službenih prejemkov vsega učiteljstva.

Boj za ogrev in stanarino, ako ga ne dokončamo sedaj, zna imeti usodne posledice v najbližji bodočnosti. Predlog, da se preskrbi učiteljstvu stanarina in ogrev, je bil stavljen na enem naših zadnjih zborovanj. Odbor tega sklepa ni mogel izvršiti, ker manjka osnutku zakona izvršilna naredba.

Nastane vprašanje, kaj je boljše za učit. v Sloveniji: Ogrev in stanarina v realnih ali v denarju? Oboje je za tovariše na deželi težavno, ker bodo še bolj izpostavljeni razjarjenim in nahujskani masi. Po mestih in industrijalnih krajih ima učit. lažje stališče: sicer pa sta za nas merodajna zakon in naše delo v šoli. Ako mi kdo zaluši v obraz drva in brezplačno stanovanje, mu odgovorim, da mu naš stan napravi iz njegovih otrok še-le ljudi in ti so več kot vse drugo.

Pri smo poudarili, da je treba vsakemu zakonu izvršilne naredbe. Brez nje nam mesina občina ljubljanska ni ničesar dolžna in bi nas lahko mestni magistrat enostavno vrzel skozi vrata, ako bi se zglašilo ljubljansko učiteljstvo tam z zahtevno po stanarini in ogrevu. Blamirati pred javnostjo se nečemo, česar nihče od naših tovarišev tudi ne želi. Ako se ne motimo, je šel načrt izvršilne naredbe svoj čas v Beograd: kakšna usoda ga je doletela, mi ni znano.

Sedaj imamo v rokah dekrete: na nje se lahko opiramo in tvorijo podlago za nadaljnji ugodni razvoj celotne izvršitve § 33 zakona o narodnih šolah.

Ljubljansko učiteljstvo se mora odločiti za stanarino in ogrev in natura ali v denarju. Tovariši in tovarišice! Leta 1920 je prišlo več novega učiteljstva v Ljubljano: toda kaj se je zgodilo? — Kljub temu, da imamo v zakonu določeno stanarino, sta morala oba Kocijančič resignirati na službo. Tov. Pristovšek je šel nazaj v Celje k družini, tov. Blaganje se vozi menda vsaki teden enkrat v Ljubljano in hodi tedaj na vlak v Vel. Loko iz 5 ur oddaljenih Dol pri Litiji. Ubogi tov. Andrej Skulj pa stanuje s 5 otroki in ženo na Ljubljanskem gradu, bivališču nekdanjih političnih kaznjencev. Baže ima prav veliko sobo: toda mestni magistrat, ki bode vsled izvršilne naredbe le vezan na § 33, nima toliko smisla za higijeno in srca do učiteljevih otrok, da bi mu predelal sobo v dva dela, za kar je moralno že obvezan in ne bi svojih financ kdo ve kako obremenil. Vsaka oblast preskrbi najprej svojim uslužbencem stanovanje, potem določi kraj in sedež urada. Pri nas je narobe. Vržejo te v mesto ali selo, pa si išči stanovanja! Ako bode hotela imeti država dobre in izobražene državljane po vseh krajih domovine, bode morala skrbeti za učit. stanovanja. Naša zahteva po stanarini in ogrevu, ne glede na to, da jo omenja zakon, ni pretrjana; je opravičeno nadomestilo za izgubljen aktivitetno doklado.

V imenu društvenega odbora podajamo sledeče predloge:

1. UJU poverjeništvu Ljubljana se naroča, da izposlaja pri ministrstvu prosvete izvršilno naredbo za stanarino in ogrev, kateri postavki se v novih dekretih prav nič ne omenjata; § 33 zakona o narodnih šolah se v Sloveniji ni celotno udeležilo.

2. Službeni dekreti, katere je učiteljstvo te dni prejelo, so zato nepopolni, pomanjkljivi in nezakoniti ter si pridrži učiteljstvo v slučaju neugodne rešitve današnjih sklepov pravico pritožbe na državni svet.

3. Izvršilna naredba k stanarini in ogrevu je za današnje stanovanjske razmere zelo važna in bode dala možnost vsemu učiteljstvu do naravnega stanovanja ali plačane stanarine in kurjave.

4. Za razmere v Sloveniji priporočamo vladi izvršilno naredbo izpremeniti v aktiv. doklade na račun državnih izdatkov.

5. Pod 1—4 navedenimi pogoji se smatra, da je učiteljstvo v državi enotno plačano vštveši zahtevu,

6. da se izenači draginske doklade za vse učiteljstvo. (Sprejeto!)

III. Okrajni šolski nadzorniki in kompetenca njihovih imenovanj: Leta 1918. meseca novembra je bilo slovensko učiteljstvo idealno navdušeno za vse, kar se je tiste dni zgodilo in kar smo smeli v bližnji in daljši bodočnosti pričakovati. Uresničili so se res naši narodni ideali, vsi boji slovenskega učiteljstva od l. 1869. do 1918. so kot podčrtan rezultat navidezno uspeli v dobro zatiranemu in slabo plačanemu učiteljstvu.

Izmed vseh stanov se je slov. učit. najbolj veselilo državnega prevrata. Toda komaj je zagledalo to zlato, svetlo solnce pravčnosti in politične poštenosti, že so iz daljave liki požrešni jastrebi planili na zbrano čredo staro pesem pevajoči, od „ljudske volje“ pozvani razdiralni elementi našega stanu in ugleda ter v imenu „ljudstva“, vere in politike imenovali okr. šol. nadzornike prvič zato, ker so izvrševalji volje strankarjev, jih želi ljudstvo in so svet učiteljstva z najmodernejšimi svetovnimi nazori. Skratka rečeno: Govorila je proti nam — o usodi našega stanu — sila, strankarstvo, nekoledjalnost in nadzorniki so bili drugi dan v Uradnem listu.

Ako bi okrcali može, ki nimajo o stanovski časti in tovarištvu, stanovski samostojnosti nobenega pojma, potem grešimo kot učitelji: naj pade zato senca, tema kot zimska noč, na one, iz katerih govori še vedno zli duh.

Prava polemična vojska se je vnela v javnosti: Ali so nadzorniki pravilno imenovani? Juristi so lomili in obračali paragrafe. Istočasno je časopise prineslo vest, da je g. minister razveljavil imenovanja, ministerski svet pa da je pritrtil sklepu tovariša-ministra. Ako je ministrstvo prosvete imenovanja razveljavilo, je prav storilo. Tudi naše organizacije morajo ustvariti nekak princip, po katerem se imenujejo okr. šol. nadzorniki. Ako hočemo imeti UJU t. j. centralno organizacijo za vse učiteljstvo, potem je jasno, da ne sme nesrečna avtonomija segati kot absolutna oblast v področje strankarskega poverjenišтва. Tu moramo poudariti potrebo odpravitve poverjeništra prosvete. Institucija je to v prid tisti politični stranki, ki ima resort v rokah. Že svoj čas se je govorilo, da bodo ta eksebitni protokoli Višjega šolskega sveta odpravili, toda ko je računala priti na krmilo druga stranka, je nameravala obdržati tudi poverjeništro za uk, ker bi v njem štela 1 glas.

Učiteljstvo smatra postopek ministra pravilnim. Poverjeništro ni upoštevalo mnenja edine stanovske učit. organizacije, jo je preziralo kakor njene kandidate.

Učiteljska organizacija stoji odločno na stališču, da se brez nje ne sme odločevati o nas: okrožnica UJU — poverjeništro Ljubljana — podana v javnost in v našem stanovskem glasilu je zato glasen izraz vsega učiteljstva v kraljevini in vladi odkritosrčen memento, da ne prezira naših težanj izraženih v eni največjih strokovnih organizacij na jugu. Novo imenovanj nadzorniki so po večini strankarji, potem še-le učitelji. Učiteljstvo rabi za delo na stanovskem in šolskem polju miru; odklanja vsled tega namenoma z vladno pomočjo podporano uradno strankarstvo, ki cepi duhove in učiteljski stan ter večja moč politikov, katerih roke naj bodo daleč proč od šolstva in učiteljstva! Časopisna poročila pravilo, da je imel g. minister zelo malo časa in je moral zastopnika ljubljanskega oddelka za uk na kratko odsloviti. Eden je pač imel smolo, drugi srečo; ker se pa vsi razumemo, moramo si odločni nastop gospoda ministra, njegovo doslednost, vztrajnost in čut odgovornosti zapisati v srce. Isto naj store vsi tisti slovenski učitelji, katerim je hlapčevska ponižnost še vedno stanovska morala.

Društveni odbor podaja sledeče resolucije:

1.) Delokrog Višjega šol. sveta se nič ne poveča s potrebno odpravo poverjeništra za uk.

2.) Imenovanja okr. šolskih nadzornikov spadajo v kompetenco ministra prosvete, ki mora upoštevati navete in želje UJU.

3.) Mnenje strankarjev, da zahteva imenovanje o. š. n. ljudstvo, je pretveza za doseg političnih ciljev.

Okrajni šolski nadzorniki nadzorujejo učiteljstvo v poddidaktičnem oziru, ne pa njegovega političnega prepričanja. Je zahteva naše organizacije po pedagoško naobrazenih nadzornikih, ki morajo biti najprej pedagogji, nazadnje strankarji — upravičena.

4. Poverjeništro je ona panoga drž.-vladnih kompetenc, ki vpliva razdiralno na stan organiziranega učiteljstva. (Sprejeto.)

Nato sledi poročilo mladih tovarišev, katerim se kot bivšim vojakom z zrelostnim izpitom ne računava vojnih let in službeno dobo. Njihovi tovariši-sošolci, ki so bili tako srečni, da niso bili poklicani v vojno službo, imajo za seboj 6 službenih let. Tovariši, mladi mučeniki iz strelskih jarkov in ujetništva morajo začeti pri krivdi drugih od začetka, kar se ostalemu uradništvu zaračuna. Šolska oblast je v nekem slučaju tako ozkosrčna, da nekemu tovarišu odkazano povšičo več ne izplačuje ter mu jo celo odteguje.

Ker velja sklep ljubljanskega učit. društva za vse slučaje, podamo tukaj njihovo poročilo in soglasno sprejete predloge:

Znano je, kako padajo med učiteljstvo zlata zrna, pa ne v obliki dukatov, ampak v obliki sirenskih glasov o idealizmu. Dobro vedo, da smo kljub vsej mizeriji še vedno idealisti, zato nas zlorablajo in če smo imeli v veliki materijalistični epohi ob prevratu še vedno toliko idealizma, da smo se vrnili zopet v učiteljski stan, nam pač nihče ne more očitati materijalnih nagibov. Saj danes učiteljevi prejemki še niti od daleč ne dosegajo dohodkov nekaterih stanov, kaj šele, da bi bili ekvivalent našega dela v šoli.

Ni še dograjena mogočna državna stavba. A naj je ne zidajo na trile temelje obljub, ampak na konkretna dejanja.

Mi se zavedamo v polni meri naloge, ki smo si jo izvolili za svoj poklic in vemo, da ni še dosti, ako še kopljemo samo v neplodnih mislih, temveč da veljajo tako za nas, posebno pa za gospode v Beogradu besede Katiliniča, ki pravi:

Prazne čaše, srca puna, manje riječi, više čina, tad će biti opet sretna lipepa naša domovina!

Govoril se vedno toliko o dolžnostih. Tudi nam najmlajšim, so znane. Zavedamo se jih in jih izvršujemo, pa ne zaradi zakona, ki visi nad glavami kot Damoklejev meč, ampak zato, ker izvira naše dejanje iz svetega prepričanja, da delujemo v prospekt svojega naroda. Zato pa lahko zahtevamo tudi svoje pravice.

Vsi se še spominjamo „predstave“, ko nam je g. Skabrné v telovadnici I, m. šole na tabli kaj nazorno ilustriral, kako imenitno se nam bo godilo ob novi plači, zlasti nam mlajšim. Skoro je bilo gospodu žal, da ni učitelj. Da pridemo seveda mi bivši vojaki na isti položaj kot naši tovariši nevojaki, je bilo po njegovih besedah več kot razumljivo. Nas je zanimala kajpa predvsem zadnja obljuba. Toda ravno ona je tista ost, ki nas še danes zbada. Do danes ne vemo o vštetju vojnih let še ničesar, tozadevne naredbe ni in ni. Vedno in povsod nam obljubljajo, da nam vštejejo vojaška leta v službeno dobo, za legionarje je izdana že celo naredba — a Bože, če imamo poverjeništra, ki igrajo državo v državi — kam naj se obrnemo?

Znano je, da štejejo visokošolcem radi vojne izgubljene semestre, po „Zakonu o ustrojstvu vojske“ štejejo pa aktivnemu vojaštvu vojno dobo celo dvojno.

Če se pa vojaška doba nekaterim drž. uradnikom, ki so vstopili v službo šele po prevratu, zaenkrat res ni štela, so pa zato povšičani v višji činovni razred in poznano poštne uradnike kot računске urad. pokrajinske vlade za Slovenijo, ki so vstopili v službo šele po prevratu, pa so danes — oficijalno, to je drž. urad. X. činov. razreda, ki uživajo poleg tega že davno onih 25 odstotkov, o katerih mi še vedno le sanjamo.

Ako govore naši krmarji o kulturni državi, potem naj se oni ljudje, ki reprezentirajo državo, tudi zavedajo, da žive tu intelektualci, ki skrbne v prvi vrsti, da država tako ime zasluži. Če je pa število „bridkih sabelj“ v državi merilo za višino njene kulturne stopnje, o tem dvomimo. In vendar so častniki danes oni, ki uživajo veliko večjo mero simpatij za svoje težnje v vladajočih krogih kot učiteljstvo.

Merilo za delo je res relativno. Toda kakšno delo opravlja častnik v miru in kakšno učitelj, to leži vendar na dlani vsakogar, kdor ima odprte oči, to vemo vsaj od daleč tudi mi, ki smo kot častniki služili v vojni. In če primerjam bivšega tovariša, ki je dovršil 2 letnika učit. in napravil pozneje pri vojnikih dopolnilno skušnjo, pa je danes aktiven podporučnik — vidim, da je materijalno neprimerno na boljšem. Dobi cenjevo prehrano, na leto 27 m³ drv zastoj, če roma službeno iz Ljubljane v Šiško ima že dijete itd. O dnevnih seveda niti ne govorim. In naredniki? Če pa pride do vojne, tedaj zaklenka zopet oni veliki zvon o patriotizmu in dolžnostih in učitelji smo zopet prvi, ki nas vpokličejo.

S tem pa, da se delajo take grandiozne razlike med učiteljstvom in drugimi uradniki, se stavlja učiteljstvo v luč manj vrednega in izobraženega, celo eksistence poštenega človeka nevednega bitja. S tako korupcijo se mnogo navdušenih delavcev moralno ubije, ker zatro sistematično njegovo voljo. Učitelj postane rob.

Tovariši, ki so istočasno z nami ali pa še pozneje dovršili študije, pa niso imeli časti, da bi okusili ambrozijo vojne furije, so danes neprimerno na boljšem od nas, ki nas je vrgla vojna v strelne jarke. Ne štejejo nam povšiče: in ko so ob uri človekoljubnega spoznanja opeharili celo samega sv. Birokracija s tem, da so enemu tovarišev vendar šteli vojaška leta, bo fant pokoril sedaj svojo objestnost. S takim karibalskim postopanjem pa odpravijo idealne ljudi od dela in ni čudno, da se še danes čuti pomani

kanje moških moči. Lst za listom odpada; pa niso samo pieva, kar odpade, tudi marsikatero kleno zrno se izgubi za učiteljski stan, varano v upih, sito večnega obetanja, ki jim ne manjka moči, ampak volje.

Ni ga ekvivalenta, s katerim bi mogli nadomestiti izgubljena leta, tudi največja pridnost podleže brezbriznosti ravno zaradi zavesti, da ne najde odmeva. Zaradi politične nestrpljivosti in korupcije nismo dobili mnogi v 14. letu službe — sedaj nam ne štejejo še vojaške dobe. — Ali naj bomo kaznovani zato, ker smo čuvali svoje prepričanje, ker nismo obračali plašča po vetru? Prihajajo naši tov. iz italijanskega ujetništva in bodo se prihajali iz Rusije, katerih idealizem je ostal neskaljen, kljub temu, da je mnogega sprejela stroga mati Rusija s knuto. Prišli bodo s širšim obzorjem kot bi ga dobili sicer za domačo pečjo, marsikaj specifično ruskega bo sedaj njihovo, pa če se povrnejo zaradi prepričanja zopet k učiteljstvu, ali naj plačajo svoje izkušnje z zapostavljanjem?

Marsikomu starejših tovarišev bo gotovo znano, da je nekoč štela celo Avstrija, tista velika oboževalka sv. Birokracija, vojaška leta onim učiteljem, ki so bili vpoklicani med študijem v vojaške ter so maturirali šele pozneje. To bi se moralo zgoditi toliko bolj danes, ko nam v deželi parski Tesel več ne gospodarji.

Če nas tolažijo vedno le z obljubami in potrpljenjem radi obilice dela, naj vedo, da človek, ki ni zmožen reševati malih aktov, zavozji ali pa sploh ne reši velikih. Takih ljudi pa ne rabimo. In če mislijo da so učitelji marionete, se bodo lahko prepričali, če se še niso, da je klečepanje v moderni državi neznan pojem in bi bil tudi duševni samomor tistega človeka, ki hoče nositi po pravici ime učitelj.

1. Poverjeništvu Ljubljana UJU — naj izposluje potom centre pri ministrstvu prosvete v Beogradu, da se vštejejo onim učiteljem, ki so bili poklicani **takoj po maturi** v vojaško službovanje vsa službena leta tako kakor tistim tovarišem-soočolcem, ki niso bili vojak.

2. Vsa službena leta v vojni službi po zrelostnem izpitu naj se vštejejo v pokojnino ter se naj računajo od tedaj, tudi povzličje. (Obe resoluciji soglasno sprejeti!)

Dolžnost učiteljskih društev je, da zainteresirajo učiteljstvo za razne gospodarske organizacije, predvsem za „**Jubilejsko Samopomoč**“ in „**Učiteljski konvikt**“.

Podamo tukaj poročilo o sklepih, ki jih je zbor ljubljanskega društva sprejel:

Samopomoč. Društvo „**Jub. Samopomoč**“ je zborovalo letos v Mariboru, a reči moramo, da je za to društvo vse premalo zanimanja. Bilo nas je 12, pri spremembi pravil pa samo 6. Predsednik Smajdek je predlagal neke spremembe, toda definitivnega se ni ničesar sklenilo. Stvar se je ustavila pri finančnem delu pravil. Odbor ni bil v tej zadevi pripravljen, ter si je predsednik Smajdek izprosil, da zadevo odbor sam preje reši.

Preosnovanje društva „**Jub. Samopomoč**“ je važna in nujna stvar. Če se društvo na solidni podlagi preosnuje, postane to lahko največjega pomena za našo stvar. Obsegati mora celo kraljevino. Štelo bi lahko 10 do 20 tisoč članov. Če da vsak član za enim umrlim članom le 1 dinar, dobe svojci 10—20 tisoč dinarjev, ki bi sigurno bili v veliko tolažbo vdovam in sirotam. — Nujno potrebno je, da odbor prav kmalu pokaže preosnovana pravila. Priobči naj jih v „**Učit. Tovarišu**“. Okr. učit. društva jih morajo temeljito obdelati in ko se to zgodi, naj se sprejmejo za obvezne. — Zeleti je, da bi se učiteljstvo za stvar zanimalo in da pristopi vsak kot član k „**Samopomoči**“.

Učiteljski konvikt. Kolikorkrat pridemo s kakim tovarišem, ki služi izven Ljubljane slučajno skupaj, tolikokrat se suče domalega ves pogovor o skrajno žalostnih razmerah onih učiteljskih družin, ki so primorane plačevati visoke mesečne prispevke za stanovanje in prehrano svojih otrok. Vselej je čuti nešteto vzdihov po Učiteljskem konviktu in nešteto vprašanj stavi vsak posameznik.

Prepričani smo, da ni med nami tovarišice ali tovariša, ki bi ne čutil s temi rodbinami, saj čuti vsakdo na sebi, kaj stane danes stanovanje in prehrana. Res je, da članstvo ljubljanskega učiteljskega društva tozadevno ni direktno zainteresirano na tem, kdaj začne delovanje Učiteljskega konvikta, ali naša kolegialnost do ostalih tovarišev nam sama narekuje, da priskočimo tudi tukaj na pomoč drugim, da se čim prej doseže namen, ki je začetan v pravilih Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta. Naša stanovska dolžnost je torej, da pomaga vsak po svojih močeh. Zato predlagamo: Današnji zbor ljubljanskega učiteljskega društva skleni, naj je vsak družinstvenik istočasno tudi član društva za zgradbo Učiteljskega konvikta s tem, da plača vsakoletni prispevek po 1 dinar svojem poverjeniku na isti šoli, kjer službuje.

Poverjeniki pa naj te prispevke z imeniki izročijo blagajniku tov. Jak. Dimniku.

Istočasno priporočamo tudi zbirke ob raznih sestankih, izletih ter veseljih in žalostnih trenutkih. Vsak najmanjši dar pride v prid onim, ki zro skrbni polnih src v bodočnost svojih — **učiteljskih** — otrok. (Sprejeto.)

VI. Kot agitatorja za „**Narodno Prosveto**“ se določita tov. Rudolf Dostal in tov. M. Engelmannova. „**Narodna Prosveta**“ je naše centralno glasilo in prinaša izvirna šolsko-stanovska poročila. Naročnina znaša 48 dinarjev. Naročilo naj si jo vsaj posamezni učiteljski zbori po šolah,

Po dveh in pol urnih dolgih debatah je bil dnevni red obširnega zborovanja izčrpan. Tovarš Skulj se zahvali pazljivosti navzočih. Prihoduje zborovanje se vrši meseca oktobra, kjer bodo tov. Adamič povedal marsikaj zanimivega o življenju in delovanju tovarišev iz sovietske Rusije.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** je zborovalo dne 23. t. m. v Begunjah. Po pozdravu je predsednik tov. Janko Baraga poročal o učiteljskem kongresu v Beogradu, kjer je zastopal naše društvo kot delegat. V dnevnikih, posebno pa v „**Učit. Tov.**“ smo že mnogo čitali o tem za naš stan toliko pomembnem kongresu, toda podrobnosti smo zvedeli šele iz predsednikovega poročanja, ki je podal mnogo zanimivega tudi iz lastnega opažanja o beogradskem življenju. — Nato poda poročilo tov. Weit z delegacijskega zborovanja iz Maribora. Poudarjal je posebno potrebo zanimanja za učiteljski naraščaj na učiteljskih, kjer so gojenci prepričani popolnoma sami sebi in pa tujemu vplivu. — Tov. Šemerl ponovno predlaga, naj društvo animira tudi druge faktorje za vzpostavitev nagrobnega spomenika pokojnemu tovarišu Francetu Golmajerju. Sklene se za prispevek naprositi tudi kočevsko učit. okr. društvo, ker je pokojnik služboval v Loškem potoku. — Radi stroškov, ki narastejo pri učiteljskem razsodišču, se sklene, da se pred obravnavo položita obe stranki od razsodišča zahtevano kavcijo. Prihodnje zborovanje se vrši dne 4. novembra t. l. na Boh. Bell, kjer bo predaval tov. Weit o trigonometriji. Ker je bil dnevni red izčrpan, zaključil tov. predsednik zborovanje.

+ **Učiteljsko društvo kranjskega okraja** zboruje 11. oktobra ob 10. uri v Kranju. Točke: 1. „**Sestava društvenih pravil**“, poroča tovariš Sepacher, (Potokar). 2. „**Učiteljski konvikt in počeželsko učiteljstvo**“, razpravlja tovariš Lapajne. 3. „**Nravstvena vzgoja**“, predava tov. Lujovic. Z ozirom na točko 3. naj šolska vodstva zborovanja pravočasno priglasijo okraj. šolskemu svetu, udeležnikom pa podelijo primeren dopust. Predsednik Franc Luznar. Tajnik Josip Lapajne.

Kronika.

= **Strokovna izobrazba obrtnega naraščaja.** Na Dunaju se je te dni vršilo zborovanje avstrijskih obrtnikov. Med drugim so razpravljali tudi o vajenskem vprašanju in sprejeli resolucijo, ki naglašala te-le točke: Najboljše sredstvo za izučbo obrtnega naraščaja je redni praktični uk pri mojstru; sama strokovna šola tega uka nikakor ne more nadomestiti. Pač pa je velikega pomena strokovna nadaljevalna šola, ki se pa mora popolnoma prilagoditi potrebam tiste obrti, katere vajenci obiskujejo. Obrtno zadruga naj strogo pazi na to, da bodo imeli vajence samo taki mojstri, ki so za uk in vzgojo vajencev osebno sposobni in ki imajo tudi primerno urejene obrate. Strokovnim nadaljevalnim šolam se mora zagotoviti obstoj, učni načrt pa preosnovati. Kakor poroča „**Reichspost**“, so sklenili obrtniki tudi obsežne socialne naprave za vajence, ki pa ne smejo biti naperjene proti obrti, ampak jo morajo pospeševati.

= **Šola za socialnoskrbstvene ženske moči.** V Avstriji se letos otvorijo državno šolo za izobrazbo dobrih socialnoskrbstvenih ženskih moči. Šola bo imela dva oddelka: za socialno higijeno in za splošno socialno skrbstvo. V prvem oddelku bodo izšolali bolniške strežnice za praktično službo na raznih skrbstvenih postajah v mestih in za socialnozdravstveno službo na deželi. Učni načrt obsega zlasti skrbstvo za jetične, za matere, za dojenčke, za male otroke in pijance in vse kar mora znati okrajna skrbnica, pomočnica v šolski zdravniški službi itd. Za sprejem na ta oddelek se zahteva kot predizobrazba bolniško-strežniška diploma ali učnosposobnostni izpit za ljud. ali gospodinjstvo šole. Pouk na tem oddelku traja eno leto. Na oddelku za splošno socialno skrbstvo traja pouk dve leti. Kot pogoj za sprejem se zahteva splošna izobrazba, ki presega trirazredno meščanskošolsko izobrazbo in najmanj enoletno praktično delo na kakem skrbstvenem zavodu, ki je državno priznan.

= **Iz pisma iz Draždan.** „**Naši seminarji** prenehajo leta 1827. popolnoma. Poznec mora iziti vsak učitelj iz višje devederostopne šole in mora 2 ali več let študirati univerzo.“

= **Obiljenost naše države.** Glasom uradnih podatkov meseca junija 1920 šteje naša država: v Srbiji na 87.358 km² štiri milijone 456.909 prebivalcev; v Vojvodini na 41.750 km² 2.675.232 prebivalcev; v Črni gori na 14.180 km² 435.000 prebivalcev; v Bosni in Hercegovini na 51.199 km² 1.898.044 prebivalcev; v Dalmaciji na 12.831 km² 645.666 prebivalcev; v Hrvaški in Slavoniji na 42.533 km² 2.621.954 prebivalcev; v Sloveniji na 21.681,60 km² 1.610.082 prebivalcev. Skupaj na 271.532,60 km² 14 milijonov 343.087 prebivalcev.

= **Slovensko vseučilišče.** Dne 17. junija 1920 je štelo slovensko vseučilišče 740 rednih in 27 izrednih slušateljev. Med temi je bilo 26 žensk. Največ je bilo tehnikov (258), nato pridelo prav-

niki (245), za temi filozofi (103), za temi bogoslovci (98) in nazadnje medicinci (63). Pomen tehničnih ved se vidi; čuti se pa tudi vojska. Vseučilišče smo si vsa leta želeli. S svojo samostojnostjo smo ga tudi dosegli. Slovenec je tudi glede virov izobrazbe postal prost.

= **Česke šole na Dunaju.** V glavnem odseku avstrijske narodne skupščine je državni tajnik dr. Mayer poročal, da je kabinetni svet sklenil, opozoriti dunajski občinski svet, naj v smislu določil mirovne pogodbe poskrbi za šolski pouk otrokom češke narodnosti. Odsek je vzel poročilo soglasno na znanje.

Iz Jugoslavije.

= **Začasna ureditev uradniškega vrašanja.** Iz Beograda poročajo 25. t. m.: Odbor za ureditev uradniških plač je izvršil na svoji današnji seji, ki se je vršila pri finančnem ministru dr. Stojanoviću od 10. do pol 14. ure, sledeče zaključke. V Srbiji se razdele uradniki na štiri kategorije, ki dobe doklade od 22. 25. 30 in 35 dinarjev dnevno. Neukaznim zvanicnikom je določena doklada 14 do 16 dinarjev dnevno. V vseh ostalih krajih države se bo izplačala uradnikom poleg plače in stanarine tudi doklada, ki bo znašala za XI. razred 60 kron dnevno, za X. razred 64 kron, za IX. 68 kron, za VIII. 72, za VII. 76, za VI. 84 in 88 kron za V. in IV. 100 K za III. 120 kron dnevno. Hrvatski ban dobi dnevno 100 dinarjev doklade, predsedniki ostalih pokrajinskih vlad pa 80 dinarjev. Sodniki dobe poleg dosežanih doklade še posebno doklado 600 dinarjev mesečno, pomožni sodniki 250 dinarjev. Učitelji so glede doklad enaki ostalim uradnikom, do čim glede duhovništva še ni bilo ničesar ukrenjeno, ker za regulacijo njihovih plač niso bili izvršeni nikaki konkretni predlogi. Te doklade pomenijo zvišanje proračuna za 250 milijonov dinarjev letno. — Vseled intervencije ministrstva za socialno politiko dr. Kukovca, so bile dnevnice pobošane in da se s tem dosežena potrebna diferenciacija. Dalje je ministrstvo posvetilo posebno pozornost uradniškim družinam s tem, da je za vsakega člana družine določeno še posebej 12 kron dnevno. Ravnotako je ukinita dosedanja meja šest otrok.

= **Ureditev uradniških plač.** Drugo poročilo o ureditvi draginskih doklad se glasi: V kabinetu finančnega ministra je odbor ministrov razpravljal o uradniškem vrašanju. Po sklepu ministrov bodo doklade uradnikov nastopne: Za uradnike s plačo do 2999 dinarjev bo znašala doklada 22 dinarjev na dan, od 3000 do 4999 25 dinarjev na dan; od 5000—7499 po 33 dinarjev; od 7500 in več na 35 dinarjev na dan. Vrašanje doklad za neukazne uradnike in uslužbence se ni končno rešeno. Poleg tega novičanja se bodo za vsakega člana družine ukaznih in neukaznih uradnikov novičale doklade tako, da bo dobival vsak član družine po štiri dinarje na dan. Razen žene in otrok bo dobival doklade tudi stari oče, stara mati, oče, mati in sestre, ako so siromašni. Žive skupno v istem keralu in jih dotični uradnik sam vzdržuje. Nova je rešitev ministrskega odbora, no kateri bodo dobili sodniki posebne doklade. Vse te odločbe na veljajo samo za uradnike v Srbiji in Črni gori. Za uradnike v drugih krajih še ni storjen sklep. Zdi se na d. b. razdelitev ta-le: Na plače do 3399 K bodo dobivali uradniki po 60 K na dan; od 3400—6399 pa 72 K; od 6400—9999 kron po 85 kron; od 10.000 kron in več na po 100 K na dan. Člani družine bodo dobivali na dan po 12 K. V vsei kraljevini se bodo zenačili vsi učitelji in učiteljice glede novičanja plače z drugimi uradniki.

= **Težkoče pri povziranju draginskih doklad učiteljstvu.** „**Narodna Prosveta**“ poroča: Posebna komisija, sestavljena iz večine Slovencev in drugih članov iz pokrajin je sestavljala uredbo o draginskih dokladah. Ponavadi so prezrli ali zapostavili učiteljstvo na ta način, da so ga postavili pred izvršeni čin. To pot ni šlo tako! Ko smo izvedeli o tem smo šli v ministrstvo prosvete, kjer smo izvedeli, da se minister prosvete Pribičević sam osebno interesira za zadevo. Naročil je načelniku ministrstva da mora biti v tej zadevi v stalnem stiku s komisijo, da se učitelji iz vse kraljevine SHS popolnoma izjednačijo z dnevniciami z ostalim državnim uradništvom. V tej zadevi je odšla deputacija glavnega odbora Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva v finančno ministrstvo da se tam informira o poteku zadeve in jo podkreni. Sprejel jih je predsednik komisije dr. Gregorič. Pretresaval je vrašanje, ali pozitivnega ni ničesar izjavil. Vse odgovor je bil megljen in nejasen. Določno je le to izjavil, da bi bila vsa uredba že gotova 16. t. m. zvečer, da se ni pojavilo tudi vrašanje draginskih

doklad učiteljstva. Učiteljstvo se je pri tej priliki upoštevalo le zaradi akta ministra prosvete in zaradi protesta, zaradi česar učiteljsko vrašanje doklad še ni končano. Iz govora se je pa dalo posneti, da gospoda niso navdušeni za stvar v duhu naših zahtev in se posebno protivilo izjednačenju dnevnice pokrajinskega učiteljstva z dnevniciami ostalega uradništva.

= **Centrala za izdelovanje učil v Beogradu.** „**Narodna Prosveta**“ poroča: Ministrstvo prosvete je podvzelo korake za ustanovitev centrale za izdelovanje učil v Beogradu. Češka lahko služi pri tem kot vzor. V to svrhu bo odpotoval v najkrajšem času na Češko tov. Pera Burić, učitelj, eden naših priznanih delavcev na tem polju, ki bo preživel nekaj časa tam, da bo proučeval najnoveše rezultate na tem polju. Takoj po povratku bo tov. Burić otvoril tečaj za preprisanje in izdelovanje učnih pripomočkov, posebno za predavanje prirodoslovja.

= **Učni načrt za meščanske šole.** „**Narodna Prosveta**“ poroča: Ministrstvo prosvete je predpisalo učni načrt za moške in ženske meščanske šole ki se uveljavljajo začasno za šolsko leto 1920/21.

= **Izholišanje plač meščanskemu učiteljstvu.** „**Narodna Prosveta**“ poroča: Ministrstvo prosvete je zahtevalo od prosvetnega nadzornika podatke o meščanskošolskem učiteljstvu na podlagi katerih bo Prosvetni Svet podal svoje mišljenje o regulaciji plač meščavskošolskemu učiteljstvu, ki se z zakonom o narodnih šolah niso uredile — Kakor razvidno, ministrstvo zopet bozabla na strokovno učiteljstvo nemeščanskih šol, t. z. specialnih šol za gluhomome, slaboumne, slone itd.

= **Minister prosvete in učiteljice.** Pri ministru prosvete Pribičeviću se je zglasila deputacija učiteljic, ki se je pritožila proti zapostavljanju ženskih učnih moči v šolski upravi. Minister je priznal, da učiteljice ljudskih in srednjih šol niso bile do sedaj dovolj pri upravi ugoštevane ter je deputaciji obljubil da bodo v najkrajšem času v ministrstvu prosvete nastavljeni tudi ženski sekretarji in inšpektorji da bodo pri oddaji direktorskih mest na ženskih zavodih, zlasti pa na ženskih učiteljskih v prvi vrsti vpoštevane ženske kandidatice in da bo imenoval v razne šolske komisije tudi ženske članice. Deputacija je odšla z izrazi priznanja gospodu ministru.

= **Pritožba na „Državni Svet“ za izplačilo novih prejemkov od 1. septembra 1919.** Kakor poroča „**Narodna Prosveta**“ se je tov. Mih. P. Milošević pritožil na Državni Svet že v marcu t. l. v zadevi izplačila nove plače od 1. septembra 1919. Tudi je zadevo že urgiral, a še ni dobil rešitve svoje vloge.

= **Učiteljem v vednost!** Letos se je vršil na Grmu tečaj za učitelje, ki naj bi poučevali na novo ustanovljenih kmetijsko-nadaljevalnih šolah. Udeležencem je bilo v dekretih naznanjeno, da se jim povrnejo potni stroški. Te dni je poverništvo za kmetištvo v resnici nakazalo potne stroške po 20, 30 K. Škandal! Pa ne samo to! Za prtljago, dovoz itd., o tem gospodje kar molče. Ali je učitelj kakor blavec, da bo dal kovček na glavo in ga par ur daleč nesel? Ni bilo dovolj, da je bila v tečaju slaba in nezadostna hrana, tako da so morali učitelji protestirati, zahtevati boljšo hrano, sedaj nam pa še tako umazano povračilo potne stroške. Tovarš! Dobro se premislite, predno bode šli v kak takšen tečaj na Grm. Poverjeništvu za kmetištvo na povelje na vse grlo: „**Minili so časi, ko je šel učitelj ob uri ko je še vse spalo, v borni obleki, od praza se tresoč proti cerkvi, da bo tam vlek el za — zvon.**“

= **Ljubljanski učiteljski pevski zbor.** V mesecu oktobru bomo pričeli z rednimi pevskimi vajami. Vse v minolem šolskem letu sodelujoče pevke in pevce, pa tudi nove, pevsko naobražene tovarišice in tovariše, ki imajo veselje do lepega petja in se hočejo z resno voljo udeleževati rednih pevskih vaj, vabim v soboto, dne 2. oktobra 1920 točno ob 6. uri zvečer na pevski sestanek v I. mestno deško ljudsko šolo na Ledini. — Pevovodja.

= **Seja višjega šolskega sveta** se vrši danes. Na vzporedu je več imenovanih za učiteljska ozir. nadučiteljska mesta

= **Koroška deca v Ljubljani.** V torek, dne 28. t. m. je prispela v Ljubljano koroška šol. mladina pod vodstvom svojega učiteljstva. Na južnem kolodvoru je bil svečan sprejem, nakar so izletniki — okrog 2000 po številu — odkorakali z godbo na čelu med gostimi in dolgim špallirjem ljubljanske šolske mladine in družin občinstva vihatno pozdravljeni v mesto. Ponočno so ljubljanski igralci izvažali gostom na čast v dramskem gled-